

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA KÜTLÜVİ İNFORMASIYA VƏSİTƏLƏRİNİN İNKİŞAFINA DÖVLƏT DƏSTƏYİ FONDU

Şövkət Ələkbərova 1922-ci il oktyabrın 20-də Bakıda anadan olmuşdur. Asaf Zeynallı adına Musiqi Məktəbində Hüseynqulu Sarabdinin sinfini bitirdikdən sonra səhnəyə yola düşmüşdür. 1938-1945-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Məhni və Raqs Ansamblinin solisti olmuşdur. 1945-ci ildən Elbran Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının solisti işləmişdir. Malahətli, yumoristik təbii səsi olan Şövkət Ələkbərovanın ifaçılığı üçün yüksək vokal modanisiyyəli, dərin emosionallıq və lirizm səciyyəvidir. Məharətli improvizasiya ustası olan muğam yoradıcılığının əsas xüsusiyyətlərindədir.

Azərbaycanın SSRİ-nin bir çox şəhərlərində, Fransa, İsvəçrə, Şri-Lanka, Əfqanıstan, Hindistan, Misir, Əlcəzair, İran, Türkiyə, Polşa və digər xarici ölkələrdə uğurlu təmsil edən Şövkət Ələkbərovanın repertuvarına "Səğah", "Qəlar", "Səhnaç" kimi muğamlar, Azərbaycan bəstəkarlarının və Orta Şərqi xalqlarının möhnləri daxildir.

Bu səsini qüdrətli milyonları üyən Şövkət Ələkbərova ünvanlı bir məhəbbət ocağı qalığıdır. Səs ruh kimi özərləyir. Bir-cə fərqi var ki, hər zaman yalnız bir bədənə qorur tutur. Bir halda, bir ömürü dünyəyimizə gələn səsə milyon-milyon qəlblərə bir anda yığılacaq təpə ləlin, kəndilləri əyən ağladan mələkdür. Bu, hər kəsin qismət olmayan və hamı da hər kəsin olan bir gözəllikdir. Musiqimizin "Qarabağ şikəstəsi" nə köçən, "Ağ çiçək"inə həvəs, "Sevgi"ni oynadı, "Məhəbbət"inə qərar tapan bir səs də var musiqi dünyəmizdə. Şövkət Ələkbərova solisi. Bir zamanlar xanım-xatın bir müğənninin ecazkar nəfəsi ilə dilə gələn bu səs indi musiqi xəzinəmizin incilərindən dönməz tonlularında ələmsizləşib, zamanın həddü-

larını soyuq, ölmə dolu sənqorlor ovoz edib. O vaxt təhlükədən qorxub müxtəlif bəhanələrlə müharibəyə gəlməkdən boyun qaçırırdı. Ancaq Şövkət bu barədə düşünmək belə istəməyib. Çünki ölmə-tümün ünvanlı o sənqorloru onun canından artıq sevdiyi doğmaları vurub. Şövkət Ələkbərova səsini qələbələrinə, təsəlliləyə çevirərək ödən-aldın içərisində, öz ağrıları da nəğmələrinə qataraq oxuyub. Çox keçməyib ki, böyük qədrətli Ələkbərova ikinci düşməsi xərbdən qorunmuş. Bir tərəfdən onun, bir yandan da müharibənin qanlı döyüşlərində vuruşan qardaşlarının fikri ilə özlən Şövkət xanım nəğmələri ilə cəbhədə döyüşən oğulları mübari-

qəbul etmişdi. "Yox - dedi - o, mənim yanıma ümidlə gəldi. Necə gəri qayıtma bilərəm? Gəl, görək nəyirlik". Mən plandə məşğul idim. O, dənə-dənə mənim oxudu. Hər ifadədən sonra hiss etdirdim ki, məhni başqa əhəng düşür, gəldikcə onun musiqisi dəyişir, sanki özge, bitkin bir osarə çevrilir. Səhəri gün bəstəkar gəldi. Şövkət xanım məhniyə onun oxuyanda bəstəkar həvətə içərisində dönüb qaldı. Sonra gözəlirini yox dikib: "Bu mənim məhniyyə deyil" - dedi. Şövkət xanım xasiyyətinə uyğun yumşaq, ləlahətə dedi: "Elo sənin məhniyyədir". Sonra Şövkət xanımın ifadəsində səslənən o məhni səvillər nəğmələrdən biri oldu". Qəlibi məhnlər kimi kövrək olub Şövkət xanımın. Yumoristik, həlim təbiətli, məhriban, təvəzükə bir insan oldu. Kimsənin qəyriinə toxunmağı, qəlibini sındırmağı özünə

qəbul etmişdi. "Yox - dedi - o, mənim yanıma ümidlə gəldi. Necə gəri qayıtma bilərəm? Gəl, görək nəyirlik". Mən plandə məşğul idim. O, dənə-dənə mənim oxudu. Hər ifadədən sonra hiss etdirdim ki, məhni başqa əhəng düşür, gəldikcə onun musiqisi dəyişir, sanki özge, bitkin bir osarə çevrilir. Səhəri gün bəstəkar gəldi. Şövkət xanım məhniyə onun oxuyanda bəstəkar həvətə içərisində dönüb qaldı. Sonra gözəlirini yox dikib: "Bu mənim məhniyyə deyil" - dedi. Şövkət xanım xasiyyətinə uyğun yumşaq, ləlahətə dedi: "Elo sənin məhniyyədir". Sonra Şövkət xanımın ifadəsində səslənən o məhni səvillər nəğmələrdən biri oldu". Qəlibi məhnlər kimi kövrək olub Şövkət xanımın. Yumoristik, həlim təbiətli, məhriban, təvəzükə bir insan oldu. Kimsənin qəyriinə toxunmağı, qəlibini sındırmağı özünə

qəbul etmişdi. "Yox - dedi - o, mənim yanıma ümidlə gəldi. Necə gəri qayıtma bilərəm? Gəl, görək nəyirlik". Mən plandə məşğul idim. O, dənə-dənə mənim oxudu. Hər ifadədən sonra hiss etdirdim ki, məhni başqa əhəng düşür, gəldikcə onun musiqisi dəyişir, sanki özge, bitkin bir osarə çevrilir. Səhəri gün bəstəkar gəldi. Şövkət xanım məhniyə onun oxuyanda bəstəkar həvətə içərisində dönüb qaldı. Sonra gözəlirini yox dikib: "Bu mənim məhniyyə deyil" - dedi. Şövkət xanım xasiyyətinə uyğun yumşaq, ləlahətə dedi: "Elo sənin məhniyyədir". Sonra Şövkət xanımın ifadəsində səslənən o məhni səvillər nəğmələrdən biri oldu". Qəlibi məhnlər kimi kövrək olub Şövkət xanımın. Yumoristik, həlim təbiətli, məhriban, təvəzükə bir insan oldu. Kimsənin qəyriinə toxunmağı, qəlibini sındırmağı özünə

qəbul etmişdi. "Yox - dedi - o, mənim yanıma ümidlə gəldi. Necə gəri qayıtma bilərəm? Gəl, görək nəyirlik". Mən plandə məşğul idim. O, dənə-dənə mənim oxudu. Hər ifadədən sonra hiss etdirdim ki, məhni başqa əhəng düşür, gəldikcə onun musiqisi dəyişir, sanki özge, bitkin bir osarə çevrilir. Səhəri gün bəstəkar gəldi. Şövkət xanım məhniyə onun oxuyanda bəstəkar həvətə içərisində dönüb qaldı. Sonra gözəlirini yox dikib: "Bu mənim məhniyyə deyil" - dedi. Şövkət xanım xasiyyətinə uyğun yumşaq, ləlahətə dedi: "Elo sənin məhniyyədir". Sonra Şövkət xanımın ifadəsində səslənən o məhni səvillər nəğmələrdən biri oldu". Qəlibi məhnlər kimi kövrək olub Şövkət xanımın. Yumoristik, həlim təbiətli, məhriban, təvəzükə bir insan oldu. Kimsənin qəyriinə toxunmağı, qəlibini sındırmağı özünə

qəbul etmişdi. "Yox - dedi - o, mənim yanıma ümidlə gəldi. Necə gəri qayıtma bilərəm? Gəl, görək nəyirlik". Mən plandə məşğul idim. O, dənə-dənə mənim oxudu. Hər ifadədən sonra hiss etdirdim ki, məhni başqa əhəng düşür, gəldikcə onun musiqisi dəyişir, sanki özge, bitkin bir osarə çevrilir. Səhəri gün bəstəkar gəldi. Şövkət xanım məhniyə onun oxuyanda bəstəkar həvətə içərisində dönüb qaldı. Sonra gözəlirini yox dikib: "Bu mənim məhniyyə deyil" - dedi. Şövkət xanım xasiyyətinə uyğun yumşaq, ləlahətə dedi: "Elo sənin məhniyyədir". Sonra Şövkət xanımın ifadəsində səslənən o məhni səvillər nəğmələrdən biri oldu". Qəlibi məhnlər kimi kövrək olub Şövkət xanımın. Yumoristik, həlim təbiətli, məhriban, təvəzükə bir insan oldu. Kimsənin qəyriinə toxunmağı, qəlibini sındırmağı özünə

qəbul etmişdi. "Yox - dedi - o, mənim yanıma ümidlə gəldi. Necə gəri qayıtma bilərəm? Gəl, görək nəyirlik". Mən plandə məşğul idim. O, dənə-dənə mənim oxudu. Hər ifadədən sonra hiss etdirdim ki, məhni başqa əhəng düşür, gəldikcə onun musiqisi dəyişir, sanki özge, bitkin bir osarə çevrilir. Səhəri gün bəstəkar gəldi. Şövkət xanım məhniyə onun oxuyanda bəstəkar həvətə içərisində dönüb qaldı. Sonra gözəlirini yox dikib: "Bu mənim məhniyyə deyil" - dedi. Şövkət xanım xasiyyətinə uyğun yumşaq, ləlahətə dedi: "Elo sənin məhniyyədir". Sonra Şövkət xanımın ifadəsində səslənən o məhni səvillər nəğmələrdən biri oldu". Qəlibi məhnlər kimi kövrək olub Şövkət xanımın. Yumoristik, həlim təbiətli, məhriban, təvəzükə bir insan oldu. Kimsənin qəyriinə toxunmağı, qəlibini sındırmağı özünə

qəbul etmişdi. "Yox - dedi - o, mənim yanıma ümidlə gəldi. Necə gəri qayıtma bilərəm? Gəl, görək nəyirlik". Mən plandə məşğul idim. O, dənə-dənə mənim oxudu. Hər ifadədən sonra hiss etdirdim ki, məhni başqa əhəng düşür, gəldikcə onun musiqisi dəyişir, sanki özge, bitkin bir osarə çevrilir. Səhəri gün bəstəkar gəldi. Şövkət xanım məhniyə onun oxuyanda bəstəkar həvətə içərisində dönüb qaldı. Sonra gözəlirini yox dikib: "Bu mənim məhniyyə deyil" - dedi. Şövkət xanım xasiyyətinə uyğun yumşaq, ləlahətə dedi: "Elo sənin məhniyyədir". Sonra Şövkət xanımın ifadəsində səslənən o məhni səvillər nəğmələrdən biri oldu". Qəlibi məhnlər kimi kövrək olub Şövkət xanımın. Yumoristik, həlim təbiətli, məhriban, təvəzükə bir insan oldu. Kimsənin qəyriinə toxunmağı, qəlibini sındırmağı özünə

qəbul etmişdi. "Yox - dedi - o, mənim yanıma ümidlə gəldi. Necə gəri qayıtma bilərəm? Gəl, görək nəyirlik". Mən plandə məşğul idim. O, dənə-dənə mənim oxudu. Hər ifadədən sonra hiss etdirdim ki, məhni başqa əhəng düşür, gəldikcə onun musiqisi dəyişir, sanki özge, bitkin bir osarə çevrilir. Səhəri gün bəstəkar gəldi. Şövkət xanım məhniyə onun oxuyanda bəstəkar həvətə içərisində dönüb qaldı. Sonra gözəlirini yox dikib: "Bu mənim məhniyyə deyil" - dedi. Şövkət xanım xasiyyətinə uyğun yumşaq, ləlahətə dedi: "Elo sənin məhniyyədir". Sonra Şövkət xanımın ifadəsində səslənən o məhni səvillər nəğmələrdən biri oldu". Qəlibi məhnlər kimi kövrək olub Şövkət xanımın. Yumoristik, həlim təbiətli, məhriban, təvəzükə bir insan oldu. Kimsənin qəyriinə toxunmağı, qəlibini sındırmağı özünə

Oxu, Şövkət, qoy səsin...

Ürəkəldə kəman kimi titrəsin!

rını aşib. Anasının fikrinə uyğun olaraq, Şövkəli öncədən musiqi məktəbinin kəmançası sinfina qoynublar. Amma ona başqa bir sənət yolu seçməyə ariq gətirdi. Çünki Şövkəlin qəlibi oxumaq arzusu ilə döyünürdü. Müğənnilik onun tale yazıydı. Müğənnilik onun tale yazıydı, bir gün "tasaddüf" kimi qarşıma çıxaraq Şövkət səhnyəyə aparıb. Həmisi anasının çaldığı orkestra qoluna balaca Şövkət kollektivin rəhbərini təklif idi səhnyəyə çıxıb. Sonra o, "Kəndillər ev"ndəki özəlliyatı kollektivinə yazılıb. 1937-ci ildə bədii özəlliyatı kollektivlərinin müsabiqəsində iştirak edib. Müsəbiqənin məsuliyyəti tərəfi həm də onda olub ki, iştirakçıların çıxışını Üzeyir Hacıbəyov, Səid Rüstəmov, Bülbül kimi görkəmli sənətkar qiymətləndirib. Opera Teatrında keçirilən yekun konsertdə Şövkət Ələkbərova "Qarabağ şikəstəsi"ni oxuyub. Həmin gün səsi, ifası bəyənən öz istedadı gəncdən biri idi Şövkət Ələkbərova. Sonradan həmin gəncilər - Fatma Məhrəliyeva və Gültəpə Məmmədova sənət dostu, yaxın yoldaş olub. O müsəbiqə həm də Şövkət Ələkbərovanın professional musiqi sənətinə birləşməyə gətirdi, Çünki onun Üzeyir bəy özünə yaradığı Azərbaycan Dövlət Xoruna işləməyə davət edilirdi.

Hoyat kiçik yaşlarında qəlibi nişgillə, özünü tələ döldürüb, sonra səvinc vəzi Şövkət xanım. Böyük səhnyə gəlində də üyənədə övladların eyni yaşlarında kimsə, kəməksiz qoynub bir dünyadan kəçən atası Feyzulla kişinin onun müğənni kimi görüb bilməsinin dərindən dəyir. Ancaq təzliklə bu kədərlə tələyin anasıyla qəlibinə ona bəxş etdiyi nəpə-nəpə dərli qoynub. Şövkət xanımın 19 yaşında Böyük Vətən müharibəsi başlandı. Geniş, işiçi konsert salo-

zaya, qələbəyə səsləyib. Həç kimi bilməyib ki, uşaqda qardağı Ələkbərin tarzın səsinə sığınaraq onun musiqisi ilə parvəlanaraq Şövkət xanım əzge tarzının müşayətilə oxuducağı qəlibi açaylıb. 1945-ci ildən Filarmoniyanın solisti kimi işə başlayaraq Şövkət Ələkbərovanın ifadəsində səslənən xalq məhnləri, muğamlar, bəstəkar məhnləri Azərbaycan oba-oba dolaşıb. Bu səs yurdumuzun sərhədlərini aşaraq dünyaya yayılıb. Onun xarici ölkələrdə hər qəstrol səhnyəsində Şövkət Ələkbərova, ifadəsinin, ifadəsinin həyranlıqları sayı artıb. İfa edəcəyi məhnlərin seçilməyə bağlı çox tələbkar olub Şövkət Ələkbərova.

Daha çox istedadına inandıqı bəstəkarların əsərlərini müraciət edib. Cahngir Cahngirov, Səid Rüstəmov, Tofig Quliyev, Emin Səbittöy və başqa bəli bəstəkarlarıdır. Ona görə də onun oxuduğu məhnlər hər bir tələkə bənzərsiz ləyifə görə deyil, həm də sözlərinə və musiqilərinin mətinə görə misilsiz sənət nümunəsi sayılır. O, dövrünün artıq adları tarixlərlə bəstəkarların bir çoxu ilə yəndən dost olub. İndi həyrolta, məmlunluq dindəliyimiz məhnlər bir çoxu əli Şövkət Ələkbərovanın səsi, ifası üçün yazılıb. Müğənninin bir böyüklüyü də onda olub ki, səsi ilə istənilən nəğməni çəhrətləndirir: "Bir gün bəstəkarlardan biri ona məhni gətirmişdi. Bir söz deməsə də, hiss etdim ki, musiqini nəzərdən keçirən Şövkət xanım əhvalı pozuldu: "Yaxşı, bəstəkar - deyərək bəstəkarı yola saldıqdan sonra məni yanına gətirdi: "İndi mənə bu məhniyə necə oxuyum, axı, çox zəlifdir" - deyə gilyəndim. Dədim ki, Şövkət xanım, xoşunuza gəlirsə,

raça gələyib. Hər kəso olinədən gər kəməyi göstərib. Səhəri gün üz lütənda ona böyük sənətkarlığı yermişdilər. O da bunu bir məhni bərc kimi gəncələr qayıtlan.

Özünü dünyaya səvdirən Azərbaycan müğənnisi Şövkət Ələkbərova öz repertuvarına fars, ərəb, türk və başqa dillərdə oxuduğu məhnləri da daxil etmişdi. Qəstrol səfərləri müğənni ömrünün bir fəslə kimi tarixdə qalıb, axı bu səfərlərin nəticəsi Azərbaycan və Azərbaycan musiqisinin dünyaya tanınması olub. Şövkət xanım Rusiya, İran, Əfqanıstan, İraq, Əlcəzair, Suriya, Mərəzək, Tunis, Misir, Şri-Lanka, Hindistan, Çin, Türkiyə, Fransa, İsvəçrə, İsviç və Almaniya, Bolqarıstan, Polşa və Çexoslovakiya musiqişəvərlərini öz bənzərsiz ifasıyla, ecazkar səsi ilə ovunmuşdu.

Müğənninin repertuvarında "Ənəlihaqq", "Füzüli", "Ağ işgində", "Oxu, gözəl", "Əşqimə təmənənsizəm", "Təllər oynadı", "Küsbü məndən", "Bir kəndli sındırmışam", "Bəyram səmlər", "Dumalar", "Oxu, tar", "Gətmə dənə", "Şəki", "Bəki gəcalər", "Qubalı qız", "Dorələr", "Ağ çi-

(Davamı var)

"Şərqi"ni araşdırma qrupu
Maqalə Azərbaycan
Respublikası Prezidenti
Fəxrəddin Xəlilov Dövlət Dəstəyili
Yondundan maliyyə Dəstəyili
hazırlamış